

PARLAMENT DE CATALUNYA

XV legislatura · 10 de setembre de 2024

Medalla d'Honor del Parlament,
en la categoria d'or,
al monestir de Montserrat

ACTE DE LLIURAMENT

Aquesta publicació és impresa en paper ecològic (definició europea ECF), en compliment del que estableix la Resolució 124/III del Parlament, sobre la utilització del paper reciclat en el Parlament i en els departaments de la Generalitat, adoptada el 30 d'abril de 1990.

Imprès al Parlament

DL: B-25.336-2004

www.parlament.cat

(*L'Escolania de Montserrat canta el Virolai.*)
(*Aplaudiments.*)

La presentadora (veu en *off*)

Senyores i senyors, us donem la benvinguda a l'acte de lliurament de la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya, en la categoria d'or.

**Lliurament de la Medalla d'Honor del Parlament, en la categoria d'or,
al monestir de Montserrat**

Té la paraula la senyora Maria Dolors Vidal Casellas, doctora en història de l'art i professora de la Universitat de Girona, que farà la glossa del monestir de Montserrat.

Maria Dolors Vidal Casellas (doctora en història de l'art i professora de la Universitat de Girona)

Molt honorable president del Parlament, molt honorable president de la Generalitat de Catalunya, honorables conselleres i consellers, il·lustres senyores i senyors diputats, reverendíssim pare abat, autoritats eclesiàstiques i civils, senyores i senyors...

Wilhelm von Humboldt, antropòleg i historiador de la llengua, la primavera de 1800 puja a Montserrat. Wilhelm escriu un assaig de la seva experiència durant l'ascensió a la muntanya, al monestir i a les ermites. Ha rebut una forta impressió visual i espiritual. Mentre puja, recorda i connecta amb el poema de Goethe *Els misteris*, aquell moment en què la vida del quotidià queda enrere i s'obre davant nostre la certesa d'una altra plenitud.

Wilhelm intitularà el seu assaig *El Montserrat* i el dedicarà a Goethe, per l'afinitat de l'experiència en albirar les coses més altes. Va pujant, escolta les campanes, sent i percep com tot home és un pelegrí en aquesta vida.

Goethe demana a Schiller que publiqui l'assaig de Humboldt. Es comparteix la visió de Montserrat entre diversos membres del cercle de Weimar, el nucli principal del romanticisme alemany.

Humboldt escriu a Goethe i li diu: «Desitjo dur-lo a una comarca amb la qual, com a màxim, només altres dues a Europa es poden comparar, on la naturalesa i els seus habitants es troben en un acord mutu i un acord meravellós, on l'estranger mateix s'ha allunyat del món i dels homes. Vull portar-lo a les habitacions eremítiques de Montserrat, a prop de Barcelona.»

Der Montserrat bei Barcelona es va publicar a Alemanya el 1803. Montserrat va ésser descobert pel romanticisme alemany i interpretat per Goethe i Schiller. Interpretat per aquests i molts altres, va arribar a Schopenhauer i a Wagner. Montserrat, símbol d'un retrobament interior, on la naturalesa de l'espai i l'interior de l'home s'integren.

La muntanya i els homes que l'habiten, el monestir i l'ermita, el monjo i l'ermità, l'espai sagrat. Així com Stendhal va tenir l'experiència del sublim a Florència, així mateix per a Humboldt i d'altres pensadors alemanys això ho van percebre a Montserrat. «Enlloc no trobarà l'home la felicitat i la pau, sinó en el seu propi Montserrat», va escriure Goethe.

El segle XIX continua amb la invasió napoleònica, els incendis i la desamortització de Mendizábal, però, amb enginy, el 1844 Montserrat recuperarà la independència eclesiàstica. L'abat Muntadas es dedicarà a la reconstrucció a partir de 1858, i el 1862 Montserrat entrarà a formar part de la Congregació de Subiaco.

Aquests són els fonaments del Montserrat actual, i Muntadas és el creador, el primer dels creadors del Montserrat modern, segons el títol del llibre del recentment traspasat pare Josep Massot.

Però aquest Montserrat enfonsa les seves arrels en una terra molt més antiga i fèrtil, que es remunta fins a la figura cabdal per a tota Europa de sant Benet de Núr-

sia. Sant Benet, nascut a la meravellosa regió de l'Úmbria italiana –preciosa regió on van néixer molts altres sants també: santa Escolàstica, sant Francesc, santa Clara, santa Rita de Càssia, tots molt a la vora–, introdueix el monaquisme cenobític d'arrel oriental a Europa, sant Benet.

El monjo és una figura molt preuada, que dedica la vida a la construcció del seu interior. I ho fa per ésser llum al món. El monjo és com aquells arbres que tenen unes arrels molt profundes, i per això poden tenir un tronc i una copa enlairades, sanes i saludables. El monjo *ora et labora*, i així també prega al treball i treballa la pregària. Els benedictins ho fan individualment i de forma coral, en comunitat.

Aquí avui celebrem mil anys de l'existència del monestir de Montserrat, habitat per monjos, alguns molt coneguts i famosos, que han entrat en la línia de transmissió del coneixement de la cultura occidental, i molts altres que han fet seva la màxima de Tomàs de Kempis «*Ama nesciri et pro nihilo reputari*», és a dir, «estima no ésser conegut, esmorteir l'ego, deixar fluir Déu». El monjo anònim, generació rere generació, fent de la seva vida humanitat i saviesa regalades. Quina gran lliçó en la nostra contemporaneïtat, que ha fet creure tanta gent que el que no és conegut, el que no s'exhibeix, no existeix.

La regla monàstica benedictina, com la de Pacomi, Agustí i d'altres, fa de la *lectio divina*, junt amb el treball i la litúrgia, la base de la vida monàstica. La *lectio*, ja al segle XII, es sistematitza en quatre estadis: la lectura d'un text breu, la meditació del que has llegit, la pregària amb el text i la contemplació. I és en aquest moment, aquest quart estadi, el de la contemplació, quan es revela i un entén el sentit profund del que ha llegit, ho veu després de contemplar-ho, una pràctica de la qual s'obté un gran benefici. Només qui ho prova i ho fa ho entén i, com hem dit, en percep els beneficis.

El fruit d'això també és l'acolliment. La regla benedictina demana al monjo que aculli tothom, d'aquí i d'allà. Acollir per escoltar, consolar, exercir la compassió, enlairar l'esperit. El monjo i el monestir escolten i comprenen en cada moment històric el que els demana la societat, que això també és una manera d'acollir. I és per això que el monestir de Montserrat és i ha estat un símbol de catalanitat.

Per posar-ne només un exemple, el desembre de 1970 a Montserrat hi va haver una tancada d'intel·lectuals –molts ho recordem–, una acció unitària de les forces polítiques de Catalunya. Es va redactar l'anomenada «declaració de Montserrat», que va ésser una acció unitària de les forces polítiques de Catalunya. S'ha de ser valent per a acollir tothom. El monjo té la intel·ligència del cap i la intel·ligència del cor. Com si hagués volgut unir la regla de sant Benet i els signes del seu temps, el mateix papa sant Pau VI va dir a l'abat Cassià Maria Just després d'aquesta tancada: «Acolliu tothom.»

A l'ideari de persones de govern, el segle XX, de govern com aquí, Montserrat ha ocupat un lloc importantíssim. Mirem-nos-en una, d'aquestes persones de govern: Puig i Cadafalch, arquitecte, historiador de l'art, arqueòleg i polític. Com al moviment romàntic alemany, que hem explicat primer, Puig entronca amb el principi de l'edat mitjana: la construcció de l'Europa de les nacions. Fa estudis de llengua, ordenació jurídica i organització política de l'edat mitjana. S'especialitza en els estudis del romànic, però també és el promotor de les excavacions d'Empúries. Un arquitecte de la seva contemporaneïtat, un arquitecte modernista. Un home que va fer política, com a regidor de l'Ajuntament de Barcelona, diputat a les Corts, president de la Mancomunitat de Catalunya. Un home que entén que Montserrat és un far per a Catalunya. I a Montserrat hi va treballar a partir de 1917, amb la construcció de la biblioteca, el nou claustre, el refector, les places i l'espai que avui ocupa el museu.

L'inici de la recuperació de la pintura romànica dels Pirineus –avui al MNAC– coincideix amb l'inici de l'organització turística de Catalunya. Puig i Cadafalch també va fer de guia turístic; ho feia per als visitants importants, per donar una mostra que Catalunya culturalment valia la pena, ho ensenyava ell personalment. Va fer de guia turístic i va treballar en la cultura i el turisme.

En la primera revista de promoció turística de Catalunya, la *Barcelona Atracció*, Montserrat hi té un lloc molt rellevant, hi és present de forma continuada. Des de 1911, aquesta revista mensual, que arribava als cinc continents a partir d'un sistema fantàstic de voluntariat –l'enviaven als cinc continents i tothom a les seves ciutats feia propaganda de Barcelona i de Catalunya–, a partir de 1911 pràcticament a cada número dedica un espai al monestir, al santuari, a la muntanya, als monjos, a la Moreneta; la vida interior i l'acostament dels altres que puguen a la muntanya i al monestir.

Aquell any, el 1911, ja hi havia sis trens diaris de Barcelona a Montserrat; el trajecte durava, només d'anada, tres hores. Aquest any, més de 2.500.000 persones hauran anat o aniran a Montserrat. Hi trobaran la verge, la Moreneta, escoltaran l'escolania... Dècades més tard i encara ressonarà perfectament, d'una manera o altra, el treball del monjo Ireneu Maria Segarra, amb el seu mètode d'aprenentatge musical, avui tan preuat. La feina seguida des de la Renaixença fins ara, la creació i l'ensenyament de músiques per a la litúrgia. Hi trobaran un museu d'art meravellós, ben cuidat, ben estudiat, sempre en creixement. Hi trobaran la col·lecció del Museu Bíblic, l'aventura de tota una vida del pare Bonaventura Ubach, una de les col·leccions més importants d'Europa.

El monestir que ha sabut crear una biblioteca espectacular, malgrat els incendis, malgrat tot tipus de vicissituds. Un monestir que ha treballat per la llengua catalana de forma incansable, amb uns monjos d'una erudició extraordinària, erudició connectada amb la modernitat i la contemporaneïtat i en tot moment, amb el millor del que es fa al món. Vegin les firmes que han col·laborat a *Serra d'Or*, vegin les publicacions de l'abadia de Montserrat, vegin la petja de qui s'ha format en el cenobi i que ha treballat ja fora en col·leccions com la dels «Clàssics del Cristianisme». El treball de monjos biblistes extraordinaris, com Guiu Camps i tants altres. Molt bons teòlegs, molt bons professors a diverses universitats catalanes i europees.

I, al mateix temps, el santuari és un centre importantíssim de religiositat popular, desenvolupada de manera espectacular a partir de la Renaixença. La muntanya i la verge, la Moreneta, sintetitzen i canalitzen el sentit ancestral i popular de la religiositat. La Moreneta i el *Virolai*, Verdaguer, l'escolania, «Il·lumineu la catalana terra».

Montserrat és avui un centre de concòrdia entre gent vinguda d'arreu, entre els antics catalans i els nous; un centre de concòrdia entre Orient i Occident, entre cristians i no cristians, entre creients i no creients. I ho és perquè el monjo reconeix amb facilitat tot aquell que ha tingut una experiència espiritual fundant, sigui d'on sigui i de la tradició que sigui. I també reconeix, és clar, la manca, el vertigen de l'absurditat, les vides malaguanyades. Les reconeix, i allà, a la ferida humana, a la ferida del món, hi posa amor i consol.

I així com el Romanticisme alemany va creure que la recerca de l'absolut passava per aquest home nou, un que albirava el sentit de l'existència en la integració entre la natura i la cultura, i que aquesta integració i aquesta vivència permetien l'epifania de l'esperit, així mateix Montserrat ha estat, és i serà per als milers, milions de visitants, també, un port de salvament, un node d'una xarxa internacional extraordinària de saber i d'esperit.

I estic molt contenta de poder agrair al Parlament de Catalunya que es reconegui amb aquesta Medalla d'Honor. Contenta per la feina i la pregària que heu fet durant mil anys, pel vostre testimoni. I també molt contenta perquè en aquesta Medalla veig també que el Parlament de Catalunya, la nostra societat, us diu que sou més necessaris que mai.

Agraeixo al pare abat de Montserrat que m'hagi convidat a parlar. Mai no havíem, tots plegats, pogut felicitar algú pels seus mil anys d'història, de silenci i d'amor. I pels altres mil anys que vindran. Que tots i cada un dels monjos rebin una gran reverència, tots i cada un dels monjos. I de manera semblant al que va escriu-

re Goethe, penso que enlloc no trobarem la felicitat i la pau a Catalunya, sinó en el nostre propi Montserrat.

Per molts anys a tots.

(*Aplaudiments.*)

La presentadora (veu en *off*)

Per lliurar la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya, en la categoria d'or, puja a l'escenari el molt honorable senyor Josep Rull i Andreu, president del Parlament de Catalunya.

(*Pausa.*)

Recull la medalla el reverendíssim pare Manel Gasch i Hurios, abat de Montserrat.

(*Aplaudiments.*)

El pare abat de Montserrat ens dirigirà unes paraules.

Manel Gasch i Hurios (abat de Montserrat)

Molt honorable senyor Josep Rull i Andreu, president del Parlament; molt honorable senyor Salvador Illa i Roca, expresidents i presidents del Parlament i de la Generalitat de Catalunya, reverendíssims senyor arquebisbe i bisbe, honorables consellers i conselleres, senyores diputades i diputats, autoritats, doctora Dolors Vidal –gràcies–, estimats germans monjos que sou aquí i estimats escolans –que no sé si m'estan escoltant, però són a prop–, senyors i senyores...

Fa uns anys vaig poder assistir al lliurament del doctorat *honoris causa* al pare Alexandre Olivar i Daydí, monjo de Montserrat, quan tenia noranta-nou anys. En el discurs d'agraïment, amb l'agudesia que el caracteritzava, digué: «Si dic que no mereixo aquest doctorat faré quedar malament els qui tan gentilmente me l'han atorgat. Per tant, no penso dir que no el mereixo, i senzillament donaré les gràcies.» Em sento avui, en nom del monestir de Montserrat, a l'inici de la celebració d'aquests mil anys d'història, amb un ànim semblant, que jo voldria qualificar d'humilment agraït. Agraït al Parlament per aquest reconeixement que ens ajuda a fer-nos conscients del camí recorregut i que ens encoratja a continuar en la fidelitat a totes les raons per les quals el molt honorable president d'aquesta cambra ha justificat aquesta medalla.

Un agraïment que qualifico d'humil per tantes i tantes raons. La primera, perquè al llarg de mil anys també es cometien errors; però tot ajuda a créixer si es reconeix i s'accepta i si això es fa amb sinceritat. Mirant la història de Montserrat, en aquests mil anys, quantes coses no hauran passat que es podrien haver fet millor! Algunes les sabem, les hem reconegudes i procurem esmenar-les cada dia. D'altres no les sabem, hauran quedat soterrades en aquest dia a dia amb el qual es constitueix el pas del temps.

Però la humilitat també pot ser molt adequadament aplicada a tot allò que podem considerar els èxits i els encerts d'una institució. Des del punt de vista cristià, la nostra fe ens diu que tot el bé que hem fet ve de Déu i que nosaltres en som instruments que aconseguim bons resultats, molt més enllà de l'expectativa derivada de la pròpia capacitat. La humilitat esdevé així molt creativa, perquè t'allibera de la pressió de complir unes exigències imposades des de fora. Els monjos sabem alguna cosa d'aquesta dinàmica, i potser per això la majoria de fites que assolim no són buscades expressament; són més aviat la suma de les intuïcions i de la intel·ligència d'uns homes que durant mil anys, des dels set-cents metres d'alçada del monestir, s'han sentit, fins i tot geogràficament, una mica a prop del cel, però amb una ampla mirada a quasi tota la terra catalana.

Ens fem nostra la famosa frase de Bernat de Chartres, que tot ho fem a espatlles de gegants. Potser, més que de grans gegants, parlem d'una alçada que es guanya, com en la muntanya, pas a pas, generació a generació de monjos, siguin abats, priors, administradors, músics, hostatgers i tants altres servidors necessaris al monestir que s'han transmès saviesa i coneixement.

Perquè els mil anys de vida monàstica a Montserrat ho són d'una comunitat que els ha viscuts ininterrompudament. En les dues ocasions d'exili dels monjos, sempre van tornar de seguida, així que va ésser possible, alguns dels qui n'havien fugit. La vida familiar no s'ha trencat mai.

Des d'aquesta perseverança, soc conscient que el Parlament ens concedeix aquesta medalla especialment pels fruits que la nostra estabilitat benedictina en la terra i en la cultura catalana han donat al país. L'estabilitat ens arrela a un monestir concret, a un tros de terra –de roca, en el nostre cas– que amb la creu, l'arada i el llibre la fa fecunda en els diversos àmbits: espiritual, material i intel·lectual; que segueix aquell lema que hem recuperat i transformat per celebrar el nostre mil·lenari: «Pre-ga, llegeix, treballa, regeix-te tu mateix, sempre en comunitat.» Ens arrela a una cultura i ens en fa custodis, ens arrela a un poble, per la sensibilitat social i política, especialment quan cal protegir la democràcia, entesa com la llibertat del poble per a elegir els poders que l'han de governar i el futur que vulgui escollir.

La lliçó dels mil anys rau a aconseguir comprendre què ens demana la nostra gent, tota. Escoltar-la, acollir-la. Procurar que a través de Montserrat, i pels agermanaments que tants nouvinguts poden fer entre el nostre santuari i els seus referents d'origen, la fe pugui ser també una eina d'integració lingüística i cultural. És la nostra aposta fins al dia d'avui, amb una presència que estén la nostra pregària molt més enllà del recinte físic de Montserrat, a través d'internet i dels mitjans de comunicació. I ho fa en català, la llengua del vuitanta per cent de la nostra pregària; l'altre vint per cent és en llatí.

En un moment on la nostra llengua s'enfronta a reptes que només se superaran amb perseverança, voldríem que la nostra fidelitat i la nostra tradició continuessin fent de nosaltres un referent de catalanitat. Ho serem per la normalitat de comunicar-nos en català, pel servei de la nostra editorial, per la nostra escolania, aquí present, que tan sovint és ambaixadora arreu del món. Un referent, però, obert, que rep quasi un milió i mig de visitants de fora de Catalunya. La identitat mai no està enfrontada a la capacitat d'acollir universalment, i aquest acolliment és una missió essencialment benedictina i montserratina, que exercim recolzats en aquelles paraules de sant Pau VI que no repeteixo perquè ens l'ha citat ja la doctora Vidal.

Aquesta Medalla d'Or del Parlament, juntament amb la Medalla d'Or de la Generalitat, concedida el 1997, i la Creu de Sant Jordi, que han rebut l'escolania i alguns monjos de la nostra comunitat, enforteix la comunió amb les institucions més importants del país. És en aquestes institucions on també volem escoltar la veu del nostre poble, perquè només en aquesta veu hi ha la legitimitat de qualsevol llei, estatut o constitució, que per naturalesa canvien.

Els experts en dret constitucional presents aquí potser recordaran que la molt, molt liberal Constitució de Cadis de 1812 començava amb les paraules: «En el nom de Déu tot poderós, pare, fill i esperit sant, legislador suprem de tota la societat.» Certament, hem canviat: ara no ens referim a Déu com la base del dret, el fonament de les lleis rau en el respecte als drets humans i als drets dels pobles, que ens marquen els mínims ètics compartits i irrenunciables. La possibilitat de l'expressió democràtica de qualsevol idea és fonamental per a situar-la en la justa legitimitat. Si no ve de la democràcia, la justificació de les idees busca camins no desitjables.

Marc de Vilalba, primer abat del Montserrat independent de Ripoll i president de la Generalitat en dos triennis al segle xv, predecessor meu com a abat de Montserrat, no com a president de la Generalitat –pot estar tranquil, no hi ha cap aspiració (*rialles*)–, defensor dels Trastàmara, en un discurs pronunciat davant de les Corts de Tortosa del 1421, adreçat a l'esposa del rei Alfons el Magnànim, la reina Maria de Castella, que demanava diners a les Corts, l'abat no li responia res sobre els diners, sinó que li deia que s'equipés per la lluita amb tres pedres, que eren les tres virtuts teològals –fe, esperança i caritat–, i amb quatre peces d'arnès, que eren les quatre virtuts cardinals –justícia, fortalesa, saviesa i templança. I acabava el discurs dient

que «en tal forma que la cosa pública haja pau i repòs i après pugam tots pervenir en aquella pau sobirana, la qual de present lo nostre enteniment no pot comprendre». Ja el 1421 sembla que no comprenien gaire què volia dir «la pau sobirana».

El desig de seguir les virtuts teologals, el deixo a la consciència de cadascú. La justícia, la saviesa, la fortalesa i la templança, sí que les desitjo i les demano per a tots vostès i de tots vostès, especialment pels senyors diputats i diputades, pel president i pels membres del Govern. Estic segur que són molt necessàries avui, com ho eren el 1421.

Els mil anys d'estabilitat han permès al Monestir de Montserrat ésser on som i ésser qui som. I la fidelitat a l'acolliment ens ha obert a cada moment de la història. Potser aquesta dinàmica ens ha fet arribar a aquest aniversari de quatre xifres i ens en fa una mica exemple per a la resta d'institucions. Que aquesta esperança de futur per a tots sigui el millor ensenyament que en aquest primer mil·lenari el monestir de Montserrat pugui deixar a Catalunya, a l'Església i al món.

Moltes gràcies.

(*Aplaudiments.*)

La presentadora (veu en *off*)

A continuació té la paraula el molt honorable senyor Salvador Illa i Roca, president de la Generalitat de Catalunya.

El president de la Generalitat (Salvador Illa i Roca)

Molt honorable senyor Josep Rull, president del Parlament de Catalunya; reverendíssim pare Manel Gasch, abat de l'abadia de Montserrat; honorables consellers i conselleres, diputats i diputades, membres de la Mesa del Parlament, autoritats eclesiàstiques i civils, doctora Maria Dolors Vidal, senyores i senyors, molt bona tarda.

Alguns diuen que som un petit gran país, on les distàncies són curtes. Dissortadament, a vegades ens entossudim a fer aquestes distàncies més llargues del que realment són. Avui donem el tret de sortida a una nova diada. I la Diada és una excel·lent oportunitat per a retrobar-nos, una oportunitat perquè els catalans i les catalanes deixem enrere les distàncies que ens allunyen els uns dels altres i cerquem allò que ens uneix, allò que ens fa sentir part d'un mateix país, sense renunciar, és clar, a les nostres idees, als nostres projectes, a les nostres aspiracions, a les nostres maneres de pensar. Això, retrobar-nos, cercar el que ens uneix, assolir els consensos amplis que el país necessita, és precisament el que fem o intentem fer aquí, en aquest Parlament de Catalunya que avui ens acull. Ho fem parlant, dialogant i contrastant.

Avui, l'acte d'inici de la Diada d'enguany, un punt de consens i de retrobament ha estat justament en aquest Parlament la concessió de la Medalla d'Honor del Parlament a l'abadia de Montserrat, en ocasió del seu mil·lenari. Mil anys de presència, mil anys d'espiritualitat, mil anys d'acollida, mil anys de cultura, mil anys d'estabilitat –ho deia el pare abat–, mil anys de música, mil anys d'humanisme cristià, mil anys de catalanisme.

La doctora Dolors Vidal ens ha fet un excel·lent relat de tot el que representa l'abadia de Montserrat en la configuració de l'ànima del país, de l'ànima de Catalunya. Avui aquí reconeixem tot aquest bagatge d'arrel benedictina que durant mil anys ha anat més enllà per esdevenir un bagatge històric, cultural i cívic compartit, sense el qual no entendríem la Catalunya d'avui, una Catalunya plural, solidària i amb voluntat d'ésser i de conèixer.

Com a president de la Generalitat de Catalunya va ser un honor participar fa uns dies en l'obertura del mil·lenari, que vam celebrar a l'abadia de Montserrat, i és també avui un honor sumar-me al reconeixement que el Parlament de Catalunya fa amb el lliurament d'aquesta medalla a l'abadia de Montserrat. És bo que les institucions anem de la mà. Catalunya serà, sens dubte, un país més fort i més cohesionat si les seves institucions democràtiques mantenim una cooperació lleial, basada en el res-

pecte mutu, en el compliment dels procediments que la regeixen i en el desenvolupament, cadascú, de les seves atribucions.

Els aniversaris són l'ocasió adient per a fer balanç, però també per a mirar endavant. L'abadia de Montserrat té avui el repte de mantenir viu el seu llegat, però sobretot de projectar-lo al futur. Com a president de la Generalitat de Catalunya reitero el que vaig expressar durant l'acte d'obertura del mil·lenari: ajudeu-nos des de Montserrat a fer una Catalunya més esperançada, una Catalunya que anteposi la convivència i l'entesa a la discòrdia, perquè en un món de canvis socials, econòmics, mediambientals, tecnològics, canvis profunds i accelerats que sovint impacten en les persones més vulnerables, Catalunya, com a terra d'acollida i terra solidària que som, ha d'ésser de nou un exemple a seguir.

Ho he dit en diferents ocasions aquests darrers dies: tothom que ve a millorar Catalunya és català, amb els mateixos drets i els mateixos deures que tenim tots nosaltres. La nostra major responsabilitat com a servidors públics és la cerca del bé comú, desplegar polítiques a favor d'uns bons serveis públics per a tothom, fomentant la convivència i defensant Catalunya. En aquesta responsabilitat necessitem i hem de comptar amb la participació i el compromís del teixit social, econòmic, cultural, cívic i religiós del país. Montserrat ha estat un exemple durant mil anys i estic segur que ho seguirà essent durant els propers mil.

Moltíssimes gràcies i la meva enhorabona per aquesta medalla que avui rebeu del Parlament de Catalunya. Moltes gràcies.

(Aplaudiments.)

La presentadora (veu en off)

Per cloure aquest acte de lliurament de la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya pren la paraula el molt honorable senyor Josep Rull i Andreu, president del Parlament de Catalunya.

El president del Parlament (Josep Rull i Andreu)

Reverendíssim Manel Gasch, pare abat de Montserrat; molt honorable president de la Generalitat, Salvador Illa; honorables membres del Govern de la Generalitat, membres de la Mesa, diputats i diputades del Parlament, president Benach, presidenta De Gispert, presidenta Forcadell, president Torrent, presidenta Borràs, presidenta Erra, president Pujol, president Montilla, president Mas, president Aragonès, autoritats i autoritats eclesiàstiques, senyores i senyors, ciutadans de Catalunya que també ens veuen a través dels mitjans de comunicació, molt bona tarda a tothom.

Des de l'any 2000 una persona excepcional, el president Rigol, i la seva Mesa van instaurar la Medalla d'Honor, en la categoria d'or, la màxima distinció que concedeix la seu de la sobirania nacional de Catalunya. El Parlament ho fa a persones, entitats o institucions que són mereixedores d'un reconeixement especial pel fet d'haver excel·lit en el seu àmbit i pel fet d'haver esdevingut una referència per al conjunt de la nació catalana. És en aquest sentit que cal recordar que el lliurament d'aquesta medalla es duu a terme en el context de la Diada Nacional de Catalunya, allò que ens permet mirar el passat, veure la nostra història i, sobretot, aquesta vocació insubornable de projectar-nos cap al futur.

El passat 9 de juliol, la Mesa del Parlament de Catalunya, per unanimitat, va acordar d'atorgar la Medalla d'Honor del Parlament, en la categoria d'or, al monestir de Montserrat. Amb aquesta màxima distinció el Parlament de Catalunya vol destacar i reconèixer la contribució del monestir de Montserrat i de la comunitat benedictina al llarg de la història de Catalunya, coincidint amb l'inici de la commemoració del mil·lenari del monestir.

El monestir de Montserrat és fe, és història, és cultura, és catalanitat. Les nacions necessiten tenir tangibles i intangibles. Poques nacions en el món poden fer un acte com el que fem avui. Poques nacions en el món poden fer un acte com el que vam viure aquest cap de setmana, en l'inici dels actes de commemoració d'aquest

millenari. Això ens ha d'atorgar autoestima, orgull, però, hi insisteixo, aquesta vocació de projectar-nos cap al futur. De fet, aquell acte tenia aquesta pretensió, que era: arrels i modernitat; i modernitat en el sentit més rotund.

Montserrat són moltes coses. Montserrat també és la muntanya –la doctora Vidal hi feia referència amb una glossa sublim. Una muntanya emblemàtica per als catalans i les catalanes, de vinculació emocional, que ha inspirat poetes, escriptors, pintors, músics, gent de dins i gent de fora de Catalunya. La muntanya de Montserrat sobresurt per la seva bellesa paisatgística, gràcies a unes característiques geològiques i geomorfològiques que la fan única en el món. El seu perfil és emblema de Catalunya, i les seves parets, coves, agulles i camins són escenaris de llegendes i de rutes diverses.

Joan Maragall, a principis del segle xx, ens va deixar escrit el següent: «El Montserrat és el miracle català, és allò nostre que no té igual i que sembla fora de les lleis de la natura.» L'entorn és extraordinari. Ahir vam poder acollir una delegació d'entitats de cultura tradicional i popular de diversos països, i ells feien referència justament a l'impacte que els va suscitar veure Montserrat, veure les muntanyes. No calia el que hi havia dins; després en van quedar fascinats. Però nosaltres, els catalans, hi estem habituats. I és d'una bellesa sublim, inigualable.

No és estrany, doncs, que aquest espai, el país va demanar i va aconseguir que fos patrimoni natural, que fos parc natural i amb un sistema de governança –i torno a citar el malaguanyat president Rigol–, el Patronat de la Muntanya de Montserrat, que li dona una intensitat i una força extraordinàries.

La muntanya de Montserrat representa, per tant, un teló de fons fàcilment identificable per a tothom, i a més a més, des d'allà mateix, des del cim més alt de la muntanya de Montserrat, es veu el conjunt del Principat i, fins i tot, les illes germanes. Montserrat, que es pot veure diferent des d'on es vegi –des del Vallès Occidental, des del Baix Llobregat, des del Bages, des de l'Anoia, des del Penedès– i de manera diferent en funció de les llums, que són diferents, en aquest massís i espai natural tan particular, el monestir de Montserrat s'ha erigit com el centre de devoció religiosa més popular dels catalans i les catalanes, de gent corrent del nostre país, però també s'ha erigit com una destinació de pelegrinatge universal i de visita obligada per a creients, no creients i persones d'altres creences. Aquesta és la base potentíssima que representa Montserrat.

D'alguna manera, Montserrat és l'oracle de Catalunya que interpel·la tothom, l'escenari de devoció espiritual d'un poble, i el seu monestir, el santuari on cercar respostes o el consol, i també on donar les gràcies per les coses bones. La Mare de Déu de Montserrat, la Moreneta, és la figura religiosa de culte per a molts catalans i catalanes i ha estat capaç de superar el sentit estrictament religiós per esdevenir la patrona de la nació catalana; com ho és sant Jordi, ho és també la Mare de Déu de Montserrat.

Però mil anys no són una anècdota, mil anys és un element absolutament rellevant. El *Virolai* amb què ens ha obsequiat l'escolania al principi deia «en l'origen», l'origen de la nació. El monestir de Montserrat és també el testimoni de mil anys de formar part de l'essència constitutiva d'una nació, com un monument tangible i espiritual d'un alt valor simbòlic, que explica la nostra identitat al llarg de la història, d'aquelles primeres ermites situades a la muntanya i des de la fundació del cenobi per l'abat Oliba l'any 1025.

Quan vam començar aquesta legislatura vam citar Pau Casals. Se'n recorden, d'aquell memorable discurs a les Nacions Unides? «Jo soc català. Catalunya ha estat una de les nacions més grans del món. Els diré per què...» I parlava, justament, de tenir el primer Parlament, i ell deia «fins i tot abans que Anglaterra». I feia referència a les assemblees de Pau i Treva de Déu, feia referència a allò que va ésser capaç d'afaiçonar, justament, l'abat Oliba. I per això són dos elements indestruïbles: aquests mil anys de Montserrat, mil anys de l'abat Oliba, mil anys de les assemblees

de pau i treva que, juntament amb aquella cort comtal incipient, són l'origen de la institució parlamentària catalana, aquests mil anys de Montserrat, que també són mil anys del Parlament de Catalunya.

El pare Anselm Albareda digué de l'abat Oliba, en el seu assaig biogràfic de l'any 1931, el següent –ho deia amb aquella retòrica dels anys vint i els anys trenta–: «Fou, Oliba, un d'aquests homes excepcionals que la providència té cura de trametre en els moments transcendents de la formació dels pobles, capdavaners lluminosos, estructuradors espirituals, pares de la pàtria. Oliba complí magníficament la missió providencial encomanada; vingut al món als inicis de la independència del nostre poble, es lliurà a profit de la pàtria naixent, amb tota la influència de les seves relacions familiars, amb tot el prestigi de les seves qualitats eminents, amb tot l'ardor de la seva activitat prodigiosa.» És exactament això.

Per això valia la pena que el Parlament de Catalunya en aquests mil anys en relació amb Montserrat també es reconegués en ell mateix i reconegués el conjunt del poble de Catalunya. Perquè el parlamentarisme català, que ha d'ésser una font permanent d'orgull d'aquesta nació, té les seves arrels justament allí, en aquelles assemblees de Pau i Treva de Déu, que en molts dels aspectes tant de bo avui encara fossin presents; d'entendre que en determinats moments no hi hauria d'haver conflicte, i que hi havia zones sagrades, zones en què aquest conflicte en quedava exclòs. Els parlaments han d'ésser les sagreres del segle XXI, han d'ésser aquells exponents de la pau i treva de Déu, amb aquesta visió generosa d'un país avançat i d'un país modern.

Així doncs, les històries del Parlament de Catalunya i de Montserrat van aparellades als mil anys d'història del monestir, són també els mil anys d'història de la nostra institució parlamentària.

I, en qualsevol cas, no hem d'oblidar que el monestir de Montserrat mateix ha viscut també les pròpies vicissituds vinculades a Catalunya, moments àlgids i parèntesis ombrívols, les tensions internes d'aquesta voluntat de desnacionalitzar el país del segle XVI al XIX, els moments dramàtics arran de l'ocupació, el saqueig i la destrucció que va patir durant la Guerra del Francès o les mesures desamortitzadores.

Però aquest és el missatge més poderós: en les runes i la foscor, el monestir va ressorgir. No només es reconstruí pedra a pedra, sinó que s'embellí amb el pas del temps, gràcies a les aportacions –i la doctora Vidal hi feia referència– d'arquitectes com Puig i Cadafalch o escultors com Josep Llimona, entre molts altres. En aquest espai on som avui, hi havia les obres de Llimona i Clarà, justament, abans que el Parlament de Catalunya recuperés aquest espai del Museu d'Art Modern. Justament al davant tenen una obra de Llimona, aquí al Parc de la Ciutadella, al Pati d'Armes, que és *El desconsol dels catalans*, aquella imatge colpidora que lamenta allò que va ser la Ciutadella, però sobretot, hi insisteixo, vol construir un futur esperançador.

I la comunitat montserratina reivindicà la seva raó d'ésser, però també la seva catalanitat, com elements indestruïbles, perquè Montserrat era, abans que res, el santuari de Catalunya. El monestir de Montserrat transcendeix la seva dimensió espiritual i religiosa, per representar el sentiment d'arrelament d'aquesta terra, d'arrelament a Catalunya, de tot un poble, de tota una nació. La gent que ha vingut de fora ha vist i ha viscut en Montserrat, justament, un dels elements de referència que ha permès reforçar el seu arrelament en el nostre país.

El monestir ha estat sempre amb Catalunya i al costat dels anhels dels catalans i les catalanes, i s'ha convertit en baluard inexpugnable en defensa de la llengua i la cultura catalanes, de les nostres llibertats col·lectives. El monestir ha tingut un paper clau en la conservació de la consciència col·lectiva del poble de Catalunya, de la llengua perseguida en molts moments de la nostra història, en els moments més durs d'aquesta nació. Un catalanisme que fou vist amb desconfiança per la Dictadura de Primo de Rivera, que forçà l'abat Marcet, el terrassenc abat Marcet –sempre hem de

parlar de terrassencs, ho lamento—, a exiliar-se. Uns recels que es van intensificar amb la Dictadura franquista.

En aquest sentit cal recordar, per exemple, les denúncies de l'abat Escarré davant dels fets del Palau de la Música de 1960 i la detenció del president Pujol. O les declaracions del mateix abat Escarré al diari francès *Le Monde* en defensa dels drets de la nació catalana i d'oposició al règim del general Franco. Montserrat —i s'hi han referit amb anterioritat tant el pare abat com la mateixa professora Vidal— durant el franquisme va ésser acusada de fer política amb la capa de la religió i, fins i tot, de practicar un catalanisme separatista. Recordem la tancada d'intel·lectuals de 1970, i també l'ajut en determinats moments transcendents més recents, l'any 17, de la història d'aquest país. Així que Montserrat és certament espai de recolliment i reflexió, però també de fidelitat i sensibilitat envers la causa catalana.

HI feia referència el pare, i com a president del Parlament li vull agrair aquestes paraules valentes, perquè és obvi que en una trajectòria tan dilatada de mil anys d'història no tot són llums i gestes. Malauradament, com en moltes altres institucions seculares, el monestir també ha viscut moments foscos. S'han comès errors, i el monestir els ha reconegut i ha demanat perdó pel patiment que han generat; errors fruit d'actituds que emanen de la pitjor part de la condició humana i que malauradament són presents en tots els àmbits de la societat.

El monestir de Montserrat —i vaig acabant— és un esforç per obrir-se a la societat i al món sencer, perquè ni s'ha reclòs en ell mateix ni s'ha mostrat indiferent davant dels reptes que afronta la humanitat, el més rellevant dels quals és aquesta concepció tan poderosa d'acollida. El monestir s'ha compromès activament amb aquestes qüestions transcendents: la promoció del diàleg interreligiós, la pau, la justícia social, la lluita contra el canvi climàtic. També és clar el seu compromís amb la llengua i la cultura catalanes; s'hi han referit amb relació a la biblioteca, a l'arxiu, que ha sigut una llum, no de Catalunya, sinó del context europeu, d'Europa mateixa.

En aquest moment històric que ens toca viure, de commemorar els mil anys de la fundació del monestir de Montserrat, doncs, des del Parlament de Catalunya volem reconèixer aquest llegat tan valuós i excepcional i la seva capacitat de generar i transmetre l'esperança en la construcció d'una nació i d'un món millors. Sense por, amb aquella fe i amb aquell optimisme per continuar endavant mirant cap al futur, enfortint la confiança en nosaltres mateixos.

En un dels camins de Montserrat hi ha un monòlit on es reproduïen uns versos del poema «Elogi del viure», escrits pel grandíssim —i el torno a citar— Joan Maragall, que diuen així: «Esforça't en el teu quefer, com si cada detall que penses, de cada paraula que dius, de cada peça que poses, de cada cop de martell que dones, en depengués la salvació de la humanitat. Perquè en depèn, creu-me.» Josep Maria Espinàs, que coneixia molt bé tots els racons de Catalunya, deia que Montserrat encarnava perfectament l'esperit d'aquests versos.

És per tots aquests elements, per aquesta càrrega simbòlica extraordinària, per elements que ens fan ésser nació, una nació oberta i determinada en el seu futur, que per al Parlament de Catalunya ha estat un privilegi poder concedir la medalla d'or del Parlament a Montserrat, que vol dir un reconeixement a la nació sencera.

Moltíssimes gràcies, enhorabona i per molts anys.

(Aplaudiments.)

La presentadora (veu en off)

Acabem l'acte de nou amb l'Escolania de Montserrat, que sota la direcció de Llorenç Castelló interpretarà *Els segadors*, l'himne nacional de Catalunya.

(*L'Escolania de Montserrat canta Els segadors.*)

(Aplaudiments forts i perllongats.)